

Heinrich Böll (1917 – 1985) este unul dintre scriitorii germani ai Premiului Nobel pentru literatură (1972) „Am vrut să scriu dintotdeauna, am încercat de timpuriu, însă cuvintele le-am găsit abia mai târziu“, va mărturisi autorul. Firesc, pentru că scriitura lui și a colegilor săi din Grupul 47 (Paul Celan, Sigfried Lenz, Günther Grass, Erich Kästner ș.a.) nu se putea afirma decât în condiții de libertate. Heinrich Böll ne-a lăsat o operă care a reînnoit literatura germană și a exaltat valorile cele mai de preț ale condiției umane: demnitatea și empatia. În motivația juriului care a i-a acordat Premiul Nobel se spune că opera sa „a avut un efect înnoitor în domeniul literaturii germane prin viziunea sa istorică contemporană în legătură cu arta sa de reprezentare, care se caracterizează prin empatie și sensibilitate.”

Opere:

Der Zug war pünktlich (Între Lemberg și Cernăuți trenul n-are întârziere, 1949)

Wo warst du, Adam? (Unde ai fost, Adame?, 1951)

Und sagte kein einziges Wort (Și n-a spus niciun cuvânt, 1953)

Haus ohne Hüter (Casa văduvelor, 1954)

Billard um halb zehn (Partida de biliard de la ora nouă și jumătate, 1959)

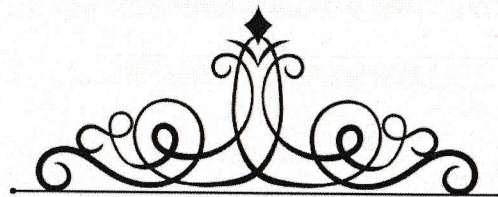
Ansichten eines Clowns (Părerile unui clown, 1963)

Gruppenbild mit Dame (Portret de grup cu doamnă, 1971)
ș.a.

HEINRICH BÖLL

TRENUL
DE LA LEMBERG
LA CERNĂUȚI
N-ARE
ÎNTÂRZIERE

Traducere și note
Sorin Cristescu

Pe măsură ce străbăteau întunericul pasajului subteran auzeau zgomotul trenului ce trecea pe deasupra, oprindu-se în cele din urmă de-a lungul peronului și apoi vocea sonoră a crainicului în difuzor care rostea cu blândețe: „*Trenul militarilor aflați în concediu, din direcția Paris spre Przemysl¹ via...*”

Apoi, după ce au urcat treptele care duceau la peron s-au oprit în fața unuia dintre vagoane de unde coborau cei ce primiseră concedii, cu fețele lor radiind de bucurie, încărcăți cu pachete uriașe. Peronul s-a golit repede, ca întotdeauna. Undeva pe lângă ferestre stăteau fete și femei sau câte un tată foarte tăcut, cu fața încrâncenată... și din nou difuzorul le-a spus oamenilor să se grăbească, trenul n-are întârziere.

- De ce nu te urci? îl întrebă cu teamă preotul pe soldat.

- Cum așa? întrebă soldatul mirat, poate că vreau să mă arunc sub roți... pot chiar să dezertez... nu? Ce vrei, mă? Pot chiar, pot chiar să înnebunesc... am dreptul ăsta: este dreptul meu legitim de a înnebuni. Nu vreau să mor, uite așa.

¹ Przemysl, oraș în sudul Poloniei de astăzi, la 95 km vest de Lemberg (Liov), celebru pentru asedierea lui de către ruși în timpul Primului Război Mondial (16 septembrie 1914 – 22 martie 1915).

Vorbea foarte calm, cuvintele i se rostogoleau din gură ca niște bucăți de gheață.

- Fii fără grijă! O să mă sui, găsesc eu un loc... da... da, nu te supăra, roagă-te pentru mine!

Își luă ranița în spinare, urcă pe la o ușă deschisă, ajunse înăuntru, coborî fereastra și se aplecă încă o dată în afară, în vremea ce deasupra lui difuzorul se auzea plutind ca un nor greu:

- Trenul pleacă...

- Nu vreau să mor, strigă el, nu vreau să mor, dar este îngrozitor gândul că o să mor... și chiar în curând! Silueta neagră de pe peronul rece și cenușiu rămânea tot mai departe în urmă... tot mai departe, până când toată gara s-a pierdut undeva în noapte.

Sunt cuvinte aparent rostite cu indiferență, dar care dintr-o dată primesc o putere magică. Capătă greutate și o iuțeală stranie, o iau cu mult înaintea celui ce le-a rostit, urmăresc o destinație precisă și deschid o încăpere din zona viitorului, iar pe urmă se întorc înapoi cu precizia nimicitoare a unui bumerang. Dintr-o trăncăneală nechibzuită, de cele mai multe ori e vorba de acele cuvinte îngrozitor de grave și de banale, spuse când îți iei rămas bun la plecarea trenului, dar care te duc la moarte, se prăvălesc înapoi ca un val de plumb asupra celui ce le-a rostit și care pe neașteptate face cunoștință cu forța îngrozitoare și năucitoare deopotrivă a tot ce înseamnă destin. Celor îndrăgostiți și soldaților, celor meniți morții și celor pe care îi umple forța cosmică a vieții, li se dă uneori, pe nepusă masă, o iluminare fulgerătoare și apăsătoare... iar cuvântul pătrunde, pătrunde adânc în ființa lor.

În vreme ce Andreas își dibuia încet, pe băjbăite, drumul în interiorul vagonului, cuvântul *în curând* îl

lovi și trecu prin el cu iuțeala unui proiectil, dar fără să-l doară și aproape fără să observe, străbătându-i carnea, țesuturile, celulele, nervii, până când se opri undeva, explodă provocând o rană cumplită și făcând sângele să țâșnească șuvoi... Viață... Durere...

În curând, gândi el, și atunci simți cum se face ca de plumb. În răstimp executa niște gesturi intrate în reflex, practic fără să știe precis ce face. Aprinse un chibrit, luminează un grup de soldați care dormeau întinși sau ghemuiți peste bagajele lor sau pe sub ele. Mirosul de fum rece de tutun se amesteca cu cel de sudoare rece și cu acel praf ciudat și mizerabil care nu se desparte de soldați atunci când stau îngrămădiți unii lângă alții. Flăcăriua chibritului, gata să se stingă, a mai luminat o dată și în această ultimă licărire descoperi acolo unde îngusta culoarul un loc strâmt, dar rămas liber, și se îndreptă prudent spre el. Își strânse ranița sub braț și boneta în mână.

În curând, gândi el, și groaza îl pătrunse adânc, adânc de tot. Groază și deplină luciditate. Niciodată, așa gândea, niciodată nu voi mai vedea acea gară și nici acel chip al prietenului meu, pe care l-am înjurat până în ultima clipă... niciodată... În curând! A ajuns la locul său, unde, ca să nu-i trezească pe cei ce dormeau în jurul lui își puse ranița cu prudență pe podea, se așeză pe ea așa încât să se poată rezema cu spinarea de ușa compartimentului, apoi încercă să-și potrivească picioarele cât mai confortabil cu putință; îl întinse pe stângul trecând atent pe lângă fața unuia care dormea, iar pe dreptul îl așeză peste ranița care acoperea spatele altuia care dormea la fel. În spatele său se aprinse un chibrit și cineva începu să fumeze